

Тетяна Мозгова

МОЗГОВА Тетяна Анатоліївна – кандидат філософських наук, старший викладач кафедри іноземних мов (секції східних мов) Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Сфера наукових інтересів – східна філософія, японська культурна традиція.

ЦІНІСНО-СМИСЛОВИЙ КОНТЕКСТ ЛЮДСЬКОЇ БУТТЄВОСТІ В МОДЕЛІ ЯПОНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

У статті досліджується аксіологічний вимір людського буття в японській культурній традиції. Сінтоїзм, буддизм, конфуціанство, даосизм розглядаються як величезні цінності для японського народу, завдяки яким протягом багатовікової історії в японському суспільстві була сформована чітко визначена система ціннісних орієнтацій і забезпечувалась єдність самобутнього та запозиченого з повною і природною асиміляцією чужого у своє. Доводиться, що вирішальне значення у цьому процесі належить сінтоїзму як культуроутворюючій основі формування японської ментальності.

Ключові слова: сінто, камі, аксіологічний вимір, цінність, людська буттєвість, японська культурна традиція, буття.

Традиційна японська культура – це складна, динамічна система релігійно-філософських, етичних, естетичних, соціально-політичних уявлень і цінностей, які мають одночасно автохтонний і набутий характер, котрий формувався протягом багатовікової історії розвитку економічних, політичних, культурних контактів Японії з материковими цивілізаціями. Зміни та нововведення неминуче набувають тут характеру, який найбільше відповідає традиційному контекстові – способу життя, уявленням народу, формам вираження.

Західний вплив завжди для японців залишався суто зовнішнім і ніколи не просікав їх душі. Їм завжди вдавалося в усіх сферах життя вміло здійснювати принцип – «запозичуючи чужоземне, не забувати про своє» (яп. – 和魂洋才 «вакон йōсай»). Ця єдність самобутнього і запозиченого з повною і природною асиміляцією чужого у своє (а не свого на чужий зразок), єдність традиційного й сучасного забезпечу-

© Т. А. Мозгова, 2015

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.35294>

ють й сьогодні життєвість японської системи цінностей, японського мистецтва, його гнучкість та стійкість перед активним вторгненням чужих культур.

Особливу роль у формуванні глибоко самотутньої культури зіграла національна релігія японців – сінтоїзм. Поряд із буддизмом, конфуціанством, даосизмом, сінтоїзм надав японцям базові параметри для формування національної ідентичності, одночасно став невід’ємною складовою їх традиційного світобачення та світорозуміння.

З цього приводу виникає слушне питання: чому сінто змогло уникнути долі всіх інших язичницьких релігій, які були поглинуті або витіснені світовими релігіями?

Багатовікове функціонування японської культури, з одного боку, відверто традиційної, а з іншого, дивовижно відкритої та динамічної до всього чужого, привертає сьогодні увагу вчених усього світу у пошуках нових механізмів регуляції, збереження і трансляції традицій в сучасному суспільстві. Тому необхідність і доцільність звернення до вивчення японського досвіду загалом, і до сінто, як одного з найважливіших джерел формування фундаменту японської культурної традиції, зокрема, є сьогодні досить актуальним.

Слід зазначити, що формуючи разом з буддизмом, конфуціанством і даосизмом єдине світоглядне ядро японської культури, саме сінтоїзм виступив у ролі не лише інтерпретуючого, але й адаптуючого культурного механізму. Традиціоналізм сінто, а разом з ним і традиціоналізм японської культури протягом всієї своєї історії носив динамічний характер, намагаючись виробити максимальну здатність до адаптації нових ідей при відносно незмінній основі. При цьому взаємозв’язок традиції та інновацій відбувався не шляхом заперечення застарілих елементів, а шляхом постійного відродження та наповнення класичних ідей новим змістом.

Сінто́ (яп. – 神道 «шлях богів») – стародавня політеїстична релігія мешканців стародавньої Японії, в основі якої лежать анімістичні, фетишистичні, тотемістичні вірування та кульги, які склалися у середовищі різних етнографічних груп Японії. Витоки цієї стародавньої релігії досі невідомі, але незважаючи на це, ні у кого не виникає сумніву, що вона виникла і розвивалась в Японії поза впливом Китаю. Сінто, як національна релігія японського суспільства, є специфічною у тому, що її поширення має популярність лише в Японії. І тому навіть сьогодні релігія сінто є невід’ємною частиною суспільства, культури, світогляду та поклоніння у японців. На відміну від світових релігій, сінто не має установленого «священного письма». Натомість існує цілий ряд кодифікованих книг, так званих «Божественних правил», до яких вхо-

дять «Кодзікі» (яп. – 古事記 «Зписи справ давнини» 712 р.), і «Ніхон сьокі» (яп. – 日本書紀 «Аннали Японії», 720 р.), які містять основні засади, опис церемоній та тексти молитов цієї релігії. «Кодзікі» – як зазначав радянський японіст М. Конрад, – священна книга сінто, хоча зовсім не у тому сенсі, як Біблія в християнстві або Коран в ісламі. «Кодзікі», своя, рідна, близька кожному японцю книга. До неї сходить все те, що складає споконвічний зміст японського національного духу, вивільнений від будь-яких зайвих домішок. «Кодзікі» – ключ... до самої Японії, до самих японців. Завдяки «Кодзікі» ми пізнаємо і «століття богів»,... завдяки їй ми якнайкраще наближаємось до «справді японського» і до сучасної Японії» [1, с.150].

Згідно з офіційною статистикою в Японії станом на 31 грудня 2008 р. нараховувалось 106 млн. сінтоїстів, 89,5 млн. буддистів та 11 млн. прихильників всіх інших релігій [2]. Причому загальна кількість віруючих перевищує населення Японії через існування практики релігійного синкретизму. Наприклад, сінтоїст може бути одночасно буддистом і навпаки. В цілому сумарне число віруючих майже вдвічі перевищує населення всієї Японії (128 млн.). Ще на початку ХХ ст. російський японіст Г. Востоков з цього приводу писав: «...якщо ви запитаете у японця, якою є його віра, то він вас не зрозуміє. Все, що він в змозі вам відповісти, так це те, що йому при народженні дали ім'я в сінтоїстському храмі і що, ймовірно, коли він помре, то його будуть проводити буддійські бонзи. Між цими двома крайніми точками життя він цілком може стати на певний час християнином» [3, с. 336]. Давня японська світоглядна формула стверджує, що «японець народжується сінтоїстом, живе як конфуціанець і вмирає як буддист» – ця формула говорить, що японець завжди був відкритий для різних вчень і ніколи не був релігійним фанатом.

Сінтоїзм відрізняється від інших релігій як відсутністю її засновника (реального або міфічного), так і відсутністю догматичної бази. Тобто, в сінтоїзмі не існує ідеї єдиного і верховного Бога. На початковому етапі існування сінтоїзму канони та чітка система обрядовості була відсутньою. Виникнення ж японської держави сприяло об'єднанню різних культів та спроб створення єдиної релігійної системи, але при цьому чіткої релігійної системи так і не з'явилося. Слід також зазначити, що довгий час релігія сінто вивчалась європейцями лише у якості «державного сінто» (яп. – 国家神道 «кокка сінто») – тобто, релігійно-політичної системи кінця ХІХ – 40-х рр. ХХ ст., яка носила суто націоналістичний характер. У свою чергу це призвело до формування викривленого уявлення про національну релігію японців. З другої половини ХХ ст. почалась «реабілітація» сінто як в Європі, так і в Японії.

Головним чином, сінтоїзм вчить культу предків та поклонінню природі. У релігії сінто немає інших заповідей, окрім житейських настанов дотримуватися чистоти та притримуватися природного порядку речей. У цій релігії існує лише одне правило моралі: «Дій згідно із законами природи, не порушуючи при цьому законів суспільних». У сінтоїзмі вважається, що японець володіє інстинктивним розумінням добра і зла, тому дотримання обов'язків у суспільстві теж є інстинктивним. Отже, сінто не має моралістичних концепцій подібно іншим філософсько-релігійним системам. Це гедоністична релігія, яка розглядає людську природу як апіорно добру. Головне кредо цього вчення – жити зараз, а не готувати себе до загробного життя, тобто будувати успішне земне існування. Таким чином, сінто є гуманістичним у своїх первинних поглядах на світ і людину; його космосом управляють антропоморфні боги.

Об'єктом поклоніння в сінто є боги-духи (яп. – 神 «*ками*»), що заселяють увесь Всесвіт. Ці боги-духи приймають участь в повсякденному житті людей, на їх честь існує багато свят. У сінтоїзмі невидимий світ є так само реальним, як і видимий. Невидимий та видимий світи назавжди пов'язані між собою нескінченними та необхідними зв'язками, і жоден з цих зв'язків не може бути порушений без жахливих наслідків. Таке сприйняття невидимого і видимого світів допомагає японцям пояснити існування богів-духів. Боги-духи умовно поділяються на небесних, на онуків небесних богів, на земних богів та є добрими і злими, живуть вони в рослинах, деревах, камінцях, тваринах тощо. Японці їх бояться і одночасно обожають. Будь-який предмет може бути втіленням *ками*, але найбільш розповсюдженим втіленням «божого сили» є камінь. Ці предмети – тіло бога (яп. – 身体 «*сінтай*»), як правило, являють собою символ сінтоїстських культів. Японці оточують місця помешкань *ками* величезними канатами, на яких чіпляють записки з особистими проханнями, а при вході до володінь цих божеств споруджують ворота-*торіі*. Високі ворота (яп. – 鳥居 «*торіі*»), нерідко яскраво-червоного кольору, з далекої давнини уособлюють для японців авансцену культового простору і зустрічаються сьогодні скрізь на території Японії. У дрімучих лісах, полях, на схилах пагорбів, на краю доріг – всюди можливо натрапити на скромні дерев'яні споруди, які ведуть у надприродний світ *ками* даної місцевості [4, с. 20-21].

У сінтоїзмі безліч *ками*, але першочергове значення для древніх японців мали родові божества удзігами (яп. – «удзі» 家系-*рід*; «*ками*» – 神 *божество*). Діяльність удзігами носила охоронний характер, вони оберігали життя членів роду. Вшановувались також божества – повелителі різноманітних природних стихій – ураганів, землетрусів,

тайфунів, снігових бур. Не менш вшановувались і багаточисельні боги локального значення – бог конкретної гори, лісу, озера.

У синтоїзмі вважається, що боги синто породили не людей взагалі, а лише японців. Тому у світогляді японців не було розуміння чужинців, які б висловлювали бажання долучитися до синто. Для японців всі не-японці є чужинцями (яп. – 外国人 «гайкокудзін»), а от чужинцям ніколи не вдасться стати японцями. Тому будь-який чужинець, який говорить японською мовою і захоплюється японською культурою, одразу отримує прізвисько «дивний чужинець» (яп. – 変な外国人 «хенна гайкокудзін»). Усі японці впевнені, що чужинець не може їх зрозуміти, а от японці цілком в змозі ґрунтовно вивчити світ чужинців і зрозуміти їх. Сьогодні японці вважають, що завдяки старанному навчанню та подорожуванню вони знають навколишній світ набагато краще, ніж коли-небудь зможуть дізнатись чужинці про світ японців. У цих міркуваннях багато справедливого, але також зрозуміло, що витoki цих міркувань лежать глибоко в міфологічній традиції синто, яка продовжує жити в свідомості японців як певний архетип [5].

Синто для японця – це історія, традиція, життя їхнього суспільства. Як правило, японець не намагається заглиблюватись у вивчення виникнення та походження синто. Синто нагадує древню міфологію. Практична ж мета і значення синто полягає в утвердженні самотульної стародавньої історії Японії та божественного походження японського народу. Завдяки простоті залучення японців до синтоїзму, ця релігія не вимагає складної розумової діяльності в осягненні догматів, в засвоєнні складної релігійної етики – все це спричинило неабияку стійкість цієї релігії, яка дійшла до нас із далекої давнини й змогла зберегтись в майже незмінному вигляді до теперішнього часу.

Оскільки світ людини не відділяється від світу *ками*, то людина в деякій мірі теж є *ками*, тому для неї не існує проблеми пошуку спасіння у потойбічному світі. Спасіння японців полягає у принесенні подяки *ками* і своїм предкам та у житті в гармонії з природою, в постійному духовному зв'язку з божеством. Для японця *ками* – це боги-духи предків та героїв. Побожний синтоїст мріє після смерті стати одним з *ками*.

Синтоїсти вважають, що все суще є результатом саморозвитку світу. Світ з'явився сам по собі, він досконалий з самого початку. У релігії синто є чотири культу, які виробили своєрідну соціальну систему для японського суспільства: культ імператора, культ предків, культ природи і культ чистоти. Для синтоїстів імператор завжди був культовою фігурою, головою нації-сім'ї. Предметом гордості японців була безперервність імператорської династії. Імператор є нащадком духів неба, а кожний японець – нащадок духів другого розряду – *ками*.

У центрі сінтоїстського релігійного поклоніння – культ предків з родоводом до богині Сонця Амагерасу (яп. – 天照大神- «*та, що осяює Небо*»). Японські хроніки стверджують, що спочатку в світі панував такий стан, який був схожий на хаос, але не був хаосом, а був т.зв., сумішшю, яка тільки почала тверднути. Слід зауважити, що навіть древні греки не дійшли до думки про затвердіння хаосу. Надалі все набуло певний порядок: небо відділилось від землі, відокремилися жіноче та чоловіче начало: перше – в особі богині Ідзанамі, друге – в особі її чоловіка Ідзанагі. У них народилась богиня сонця Амагерасу, бог місяця Цукійомі та бог вітру і води Сусаноо (яп. スサノオ (須佐之男命 «*доблесний швидкий затятий бог-чоловік із Суса*»). Амагерасу і Сусаноо почали між собою вести боротьбу. Амагерасу перемогла і залишилась на небі, а Сусаноо був вигнаний на землю. Син Сусаноо – Окунінусі (яп. – 大国主 – «*правитель великої країни*») став правителем держави Ідзумо (яп. – 出雲国, *історична провінція в Японії*). Амагерасу не хотіла з цим миритись і примусила Окунінусі передати правління своєму онукові Нінігі (я п. – 瓊瓊杵尊). Нінігі зійшов з неба й прийняв управління державою Ідзумо. На знак влади йому було вручено три священних предмети: дзеркало (символ божественності), меч (символ могутності), яшму (символ вірності підданих). Саме від Нінігі йде відлік роду верховного правителя (яп. – 帝(御門) «*мікадо*», «*високі ворота*»). Титул імператора зберігся за імператорським домом до наших часів, а дзеркало, меч та яшма з тих давніх часів залишаються емблемою цього дому [6, с. 57] .

У свідомості японця імператор *мікадо* завдяки своєму божественному походженню перебуває у родинних зв'язках з усім японським народом, він – голова нації-сім'ї. Ідея *мікадо*, освячена сінтоїзмом, не зникла із свідомості японців і сьогодні, хоча її регулююча сила значно ослабла.

Новим етапом у розвитку сінтоїзму стало виникнення концепції «*Ісе сінто*» (яп. – 伊勢神道), головною метою якої було посилення культу імператора. Головною причиною появи цієї концепції стали походи моголів проти Японії у другій половині XIII ст. Подальший розвиток «*Ісе сінто*» призвів у другій половині XVI ст. до появи нових культів, коли видатна особистість могла бути обожнена ще за свого життя.. Приводом для цього могли послугувати визначні політичні заслуги особистості перед суспільством. У 1868 р. почав діяти наказ про єдність системи релігійних ритуалів і управління державними справами (єдність релігії і політики). Культ імператора – *тенноїзм* (яп. – 天 – «*небо*») – став центром державного сінтоїзму, фактично замінивши безліч богів одним «живим богом». Теоретичним обґрунтуванням

тенноїзму став комплекс уявлень «національної сутності» (яп. – 国体 «*кокутай*»). Компонентами «*кокутай*» стали: божественне походження японського народу і його держави, столітня неперервність імператорської династії, національна самобутність японців, яка втілилась у таких рисах як висока моральність, відданість і шанобливість синів до батьків. Ідеологія *тенноїзму*, неначе проповідуючи традиційну концепцію гармонічної держави, спонукала посилення націоналістичних тенденцій, які з часом призвели до пропаганди «божої місії» японців та до японського мілітаризму [7, с. 830].

У 1946 р., тобто після поразки Японії у Другій світовій війні, конституцією було закріплено відділення релігії від держави. І хоча сінтоїзм перестав бути державною релігією Японії, його вплив на духовний світ японців майже не змінився. Неодноразово здійснювалися спроби відновити сінтоїзм у статусі державної релігії. Частково це вдалося здійснити. Зокрема, з 1952 р. обрядність імператорського двору набула характеру офіційних державних церемоній. Також був відновлений обряд очищення всієї японської нації. Символічна участь в обряді вищої релігійної особи держави підкреслює єдність національної релігії та імператорської влади. У 1969 р. на основі Асоціації сінтоїстських святилищ була створена Сінтоїстська політична ліга – організація, яка вперше після ліквідації державного статусу сінтоїзму відкрито поставила питання про свою участь в управлінні державою. На сьогодні у сінтоїстів немає єдиного управляючого центру. Разом з тим, Асоціація сінтоїстських святилищ зберегла централізовану систему управління святилищами і домоглась передачі у їх власність великих земельних ділянок, які раніше належали державі [7, с. 830].

Що ж до культурів природи і чистоти, то в сінтоїстському світогляді не існує вододілу на живе та неживе. Для прихильника сінто живим є все – і тварини, і рослини, і речі. В усьому природному і в самій людині живе божество *ками*. Вважається, що люди – це і є *ками*, або *ками* містяться в них, або люди можуть з часом стати *ками*. Отже, світ *ками* – це не потойбічне помешкання для богів. Насправді *ками* об'єднані з людьми, тому людям не потрібно шукати спасіння десь в іншому світі. Спасіння забезпечується шляхом злиття з *ками* у повсякденному житті.

Згідно із сінтоїстською міфологією, перше сексуальне зближення відбулося не між людьми, а між богами, тому статеві відносини і моральна провина ніколи не пов'язувались у свідомості японців. Загалом поняття про «гріх» як такий у японців відсутній, більш того навіть в їх мові не існує такого слова. Немає гріха, оскільки не було у японців гріхопадіння і вони не скуштували з дерева пізнання добра і зла. У японській мові є слово «забруднення» (яп. – 罪 «*цумі*» або «*кегаре*» – 汚

れ). Нерідко це поняття помилково перекладають як гріх. «Забруднення» можна розуміти як порушення первинного порядку або чистоти. Якщо порядок або чистота первинні, то не потрібно нічого придумувати, не треба лише забруднювати те, що є навкруги, не захарашувати простір зайвими речами, а голову – непотрібними думками, ідеями, дискусіями. Чим менше предметів в оселі, тим вільніше відчуває себе людина. Тому не має бути нічого зайвого, якомога менше меблів, а найкраще, щоб загалом була лише полиця для квітів. Простір сам по собі є прекрасним, його необхідно лише відчувати. Чим менше фрагментів на сувої або слів у вірші, тим більше простору для щирого почуття. Любов до порожнечі, незаповненого простору, недомовки в розмові є характерною властивістю японського витонченого смаку.

Для японців мова йде не про порушення моральних принципів або юридичних норм, а про те, щоб не допускати надмірностей, не забруднювати життя. Тому все, що є природним, необхідно поважати, а не поважати – лише «нечисте», але й воно може бути очищене. Ці ази сінтоїзму досить чітко можна прослідкувати в буденному житті японців.

Зокрема, в офісах і на заводах, у класних кімнатах та в лікарнях – скрізь на стінах закликають зберігати чистоту. Японці люблять чистоту, але не просто чистоту, а стерильну чистоту. Ранок починається з миття хазяїном магазину та тротуару напроти входу до нього. Прибиральники протирають смітникові баки. Службовці авіаліній вручну на колінах зчищають клейкою стрічкою найдрібніші порошинки з ковдри. Порядок є вельми важливим скрізь, а особливо вдома. Речі, які стали непотрібними, негайно викидаються на смітник. Якщо ж два предмети слугують одній меті, то необхідно одного з них терміново позбутися.

Характерними для Японії були завжди традиції запозичення, які сформувалися в ході її історичного розвитку і стали найважливішою рисою національної культури, світогляду та всього соціального життя. Особливістю Японії є те, що сприйняття нового не вимагало концептуальної перебудови свідомості, ніколи не стояло питання про насильницьке витіснення старого новим, запозичене асимілювалося, доповнювало сінтоїстську культуру Японії [8, с. 67-69].

Чому так сталося? Насамперед тому, що на відміну від європейської, японська культурна традиція, зокрема **сінтоїзм як культуротворююча основа японської ментальності**, ніколи не пов'язувала зміни з деякою меншовартістю або неповнотою людського буття, а навпаки, у явищі змін вбачалася повнота та скарб життя. Зміни – це не просто змінюваність, а це природна змінюваність і протистоїть їй не спокій, а антиприродна змінюваність. Тому народженню протистоїть не смерть (вони взаємообернені), а виродження.

Для європейської ж культурної традиції – мінливість є недоліком буття, більш того, навіть меншовартістю буття людини, тому пошук істини завжди пов'язаний з пошуком незмінного та вічного начала. Для східної ж (далекосхідної) традиції – мінливість характеризує повноту життя і відповідно істина пізнається у миттєвості, у натяку, у красі непомітного, тобто в усьому, що перебуває в мінливому та невловимому стані. Отже, те, що вислизає і зникає – є прекрасним, а те, що постійне та незмінне – є потворним. Любов японців до невизначеного, невловимого, непомітного, усередненого спирається на принцип синтоїзму – «всезагальної збалансованості та рівноваги» (яп. – 和 «ва»). Синтоїзм проголошує необхідність вшанування рівноваги і заборону порушувати її, бо тоді порушується природний ритм і природна чистота всього існуючого.

Отже, у цьому світі все є минушим. І уособленням цієї минушості є квіти сакури. Даний стереотип є досить практичним, бо одержимість новизною виражається в усьому: у перших за рік бамбукових паростках, у перших устрицях, які вдалося спробувати, у найновіших моделях одягу. Японія – це ідеально відкритий ринок для нових моделей автомобілів, новітньої побутової техніки. Усі нововведення дуже швидко виникають, але так само швидко й забуваються в цій країні мінливих цінностей. Згадаймо хоча б електронного малюка тамагочі, який несподіваним шквалом налетів на весь цивілізований світ і так само несподівано зник.

Література

1. Конрад Н. И. Избранные труды. Литература и театр / Н. И. Конрад. – М. : Наука, 1978. – 462 с.
2. Міністерство культури і науки Японії. «Релігійна статистика» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Востоков Г. Общественный, домашний и религиозный быт Японии / Г.Востоков // Япония и ее обитатели : с прилож. очерка «Корея и корейцы» [П.Ю. Шмидта] / Брокгауз-Ефрон. – М. ; СПб., 1904. – С. 312-357.
4. Дёлэ Н. Япония вечная / Н. Дёлэ ; пер. с фр. С. Балашова. – М. : Астрель : АСТ, 2002. – 160 с.
5. Система ценностей. Наслаждение бренностью бытия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://japanese-club.ucoz.ru>.
6. Пронников В. А. Японцы (этнопсихологические очерки) / В.А.Пронников, И. Д. Ладанов. – М. : Наука, Гл. ред. вост. лит., 1985. – 348 с.
7. Навлицкая Г. Б. Синтоизм / Г. Б. Навлицкая // Народы и религии мира : энциклопедия / Гл. ред. В. А. Тишков. – М., 1999. – С. 828-830.
8. Гришелева Л. Д. Формирование японской национальной культуры: конец XVI – начало XX вв. / Л. Д. Гришелева. – М. : Наука. Гл. ред. вост. лит., 1986. – 285 с.

Мозгова Т. А.

ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВОЙ КОНТЕКСТ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ БЫТИЙНОСТИ В МОДЕЛЕ ЯПОНСКОЙ КУЛЬТУРЫ

В статье исследуется аксиологическое измерение человеческого бытия в японской культурной традиции. Синтоизм, буддизм, конфуцианство, даосизм рассматриваются как огромные ценности для японского народа, благодаря которым на протяжении многовековой истории в японском обществе была сформирована определенно-четкая система ценностных ориентаций и обеспечивалось единство самобытного и привнесенного с завершенной и природной ассимиляцией чужого в свое. Доказывается, что определяющее значение в этом процессе принадлежит синтоизму как культуuroобразующей основы формирования японской ментальности.

Ключевые слова: синто, kami, аксиологическое измерение, ценность, человеческая бытийность, японская культурная традиция, бытие.

Mozgova T. A.

VALUE-SEMANTIC CONTEXT OF HUMAN EXISTENCE IN THE MODEL OF JAPANESE CULTURE

The article is devoted to the axiological dimension of human existence in the Japanese cultural tradition. Shinto, Buddhism, Confucianism, Taoism are considered as big values to the Japanese people. Owing to these values during the long history of Japanese society was formed clearly defined system of value orientations; was provided the unity of “original” and “borrowed” with the full and natural assimilation of “strange” (foreign) into “own”. It is proved that main role in this process belongs to Shinto as basis of “cultural creating” of forming the Japanese mentality.

Basing on our analysis – was proved that traditional Japanese culture is a complex, dynamic system of socio-political, religious, philosophical, ethical, aesthetic ideas and values, which having both autochthonous and acquired character and which was formed during the long history of economic, political and cultural contacts of Japan with continental civilizations. Any innovations inevitably acquire such character in Japan, which meets most traditional context – lifestyle, perceptions of Japanese people, their forms of expression.

Forming along with Buddhism, Confucianism, Taoism the one ideological core of Japanese culture – Shinto itself serves not only as integrating but also cultural adaptation mechanism. The basic value orientation in Shinto serves group and community. The whole mode of conduct is a collective. Individuality absorbed by Universe and existence of personality in Japanese society oriented to be absorbed by the whole community’s interests – the society, the state, the macrocosm.

Keywords: Shinto, kami, axiological dimension, value, human existence, Japan cultural tradition, being.

Надійшла до редакції 17.08.15 р.